

Labklājības ministrija

Bērnu tiesību aizsardzības situācija Latvijā

Liene Kauliņa-Bandere

Labklājības ministrijas

Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore

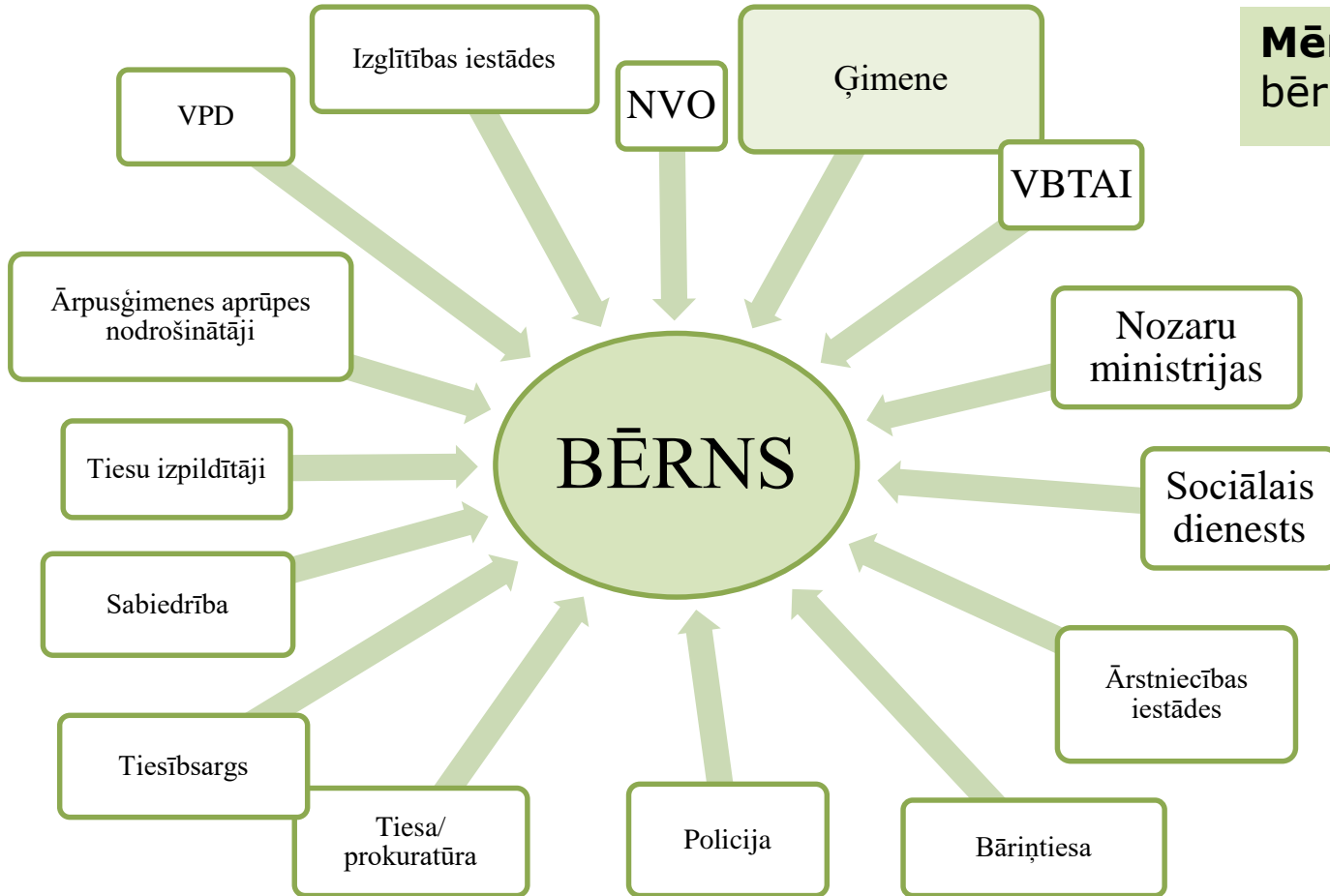
2020.gada 29.janvārī

Labklājības ministrija

Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveide

Mērķis – uz ģimeni un bērnu vērsta bērnu tiesību aizsardzības sistēma

no ciņas ar sekām

↓

aktīvs darbs prevencijas līmenī, risku identificēšanā un novēršanā

Labklājības ministrija

Iemesli sistēmas pilnveides nepieciešamībai

- ***Sociālo pakalpojumu un kvalitatīvu speciālistu trūkums*** - zema sociālo dienestu spēja sniegt izmaksu efektīvus, pieejamus un uz rezultātu vērstus pakalpojumus ģimenēm ar bērniem sociālās funkcionēšanas uzlabošanai
- ***Profesionālo robežu trūkums*** – funkciju dublēšanās, kas rada nelietderīgu resursu izmantošanu
- ***Vienotas izpratnes un vērtību trūkums***, t.sk., vāja starpinstitucionālā sadarbība, risinot problēmsituācijas, kas saistītas ar bērnu tiesību pārkāpumiem, atšķirīga pieeja un attieksme gadījumu risināšanā
- ***Bāriņtiesu padotības modelis pašvaldībām*** – vēlētas amatpersonas, lēmumu pieņemšana, balstoties uz pašvaldības budžeta iespējām nodrošināt bērnam ārpusģimenes aprūpi, neefektīva bāriņtiesu uzraudzība un bāriņtiesas darbinieku tiesiskās atbildības trūkums

Labklājības ministrija

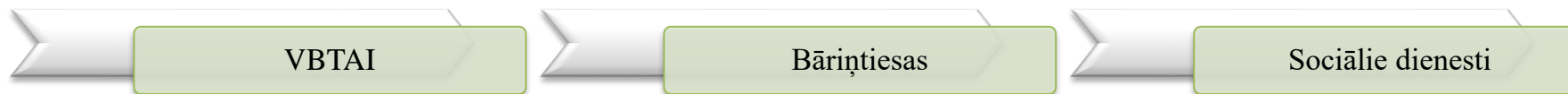
Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveide

- **Līdz šim paveiktais:**

- ✓ analizēta esošās sistēmas funkcionalitāte un kvalitāte
- ✓ apzināta starptautiskā prakse un pieredze bērnu tiesību aizsardzības darbības jomā
- ✓ izvērtētas bāriņtiesu funkcijas kontekstā ar sociālo dienestu un VBTAI funkcijām
- ✓ uzsākts darbs pie rīcības plāna izstrādes pilnveidotās bērnu tiesību aizsardzības sistēmas ieviešanai

- **Izaicinājumi:**

- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas un sociālo dienestu kapacitātes stiprināšana
- bāriņtiesas darbinieku nodarbinātība uz darba līguma pamata
- bāriņtiesas darbinieku sertifikācijas sistēmas izstrāde un ieviešana
- vienota sociālo pakalpojumu groza ieviešana visā Latvijas teritorijā

Labklājības ministrija

Prevencijas nozīme bērnu tiesību aizsardzībā

Nepieciešama **pēc iespējas agrāka, mērķtiecīga un plānveidīga multisistēmiska palīdzība visās bērna dzīves vidēs:**

1. agrīnākā vecumposmā konstatētās bērnu uzvedības problēmas ir **vieglāk pārvaramas**
2. preventīva uzvedības problēmu pārvarēšana **mazina** ar uzvedības problēmām saistītos **izdevumus izglītībā, veselības aizsardzībā u.c. nākotnē**
3. sadarbības pilnveide bērnu uzvedības problēmu prevencijā un pārvarēšanā

Labklājības ministrija

Prevencijas instrumenti

1. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas (VBTAI) Konsultatīvā nodaļa
2. Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma (NPAIS)
3. Projekts «Atbalsts Barnahus ieviešanai Latvijā»

Labklājības ministrija

Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma I

Mērķis ir veicināt bērnu tiesību un interešu aizsardzību, nodrošinot nepieciešamās informācijas apstrādi un sekmējot starpinstitūciju sadarbību:

- nepilngadīgā tiesību un interešu aizstāvībā
- nepilngadīgā tiesību un interešu nodrošināšanas uzraudzībā
- profilaktiskā darba veikšanā
- sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu nodrošināšanā
- noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu novēršanā un atklāšanā
- nepilngadīgā meklēšanā
- administratīvo sodu, kriminālsodu, drošības līdzekļu un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu izpildes nodrošināšanā
- izlīgumu īstenošanā un izvērtēšanas ziņojumu par probācijas klientu sagatavošanā

Labklājības ministrija

Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma II

Plānotie pasākumi sistēmas funkcionalitātes uzlabošanai:

1. Esošās informācijas sistēmas sakārtošana

- bāriņtiesu lēmumu tēmu klasifikatora aktualizēšana
- bāriņtiesu lietu paraugnomenklatūras aktualizēšana
- informācijas apmaiņas algoritmu aktualizēšana

2. Jaunas informācijas sistēmas izveide sadarbībā ar ārējiem ekspertiem

- nepilngadīgo personu atbalsta procesu izpēte un IKT attīstības priekšlikumu izstrāde (provizoriskais termiņš – 2020.gada decembris)
- nepieciešamā finansējuma plānošana IKT sistēmu modernizācijai labākas bērnu tiesību aizsardzības sistēmas nodrošināšanai (NPAIS, AGIS)

Labklājības ministrija

Projekts «Atbalsts Barnahus ieviešanai Latvijā»

Projekta mērķis – pilnveidot bērnu tiesību aizsardzības sistēmu, attīstot multidisciplināru starpinstitucionālu pakalpojumu modeli bērniem, kas cietuši no vardarbības

Projekta turpmākās aktivitātes

- Sadarbības līgumu slēgšana
- Pieredzes apmaiņas brauciens uz Tallinas «bērnu māju», lai izprastu sadarbības modeļa stiprās puses saistībā ar ārstniecības personu iesaisti, sadarbības stiprināšanu ar BKUS
- Projekta pieteikuma iesniegšana Iekšlietu ministrijai un Eiropas padomei

Projekta pamatinformācija

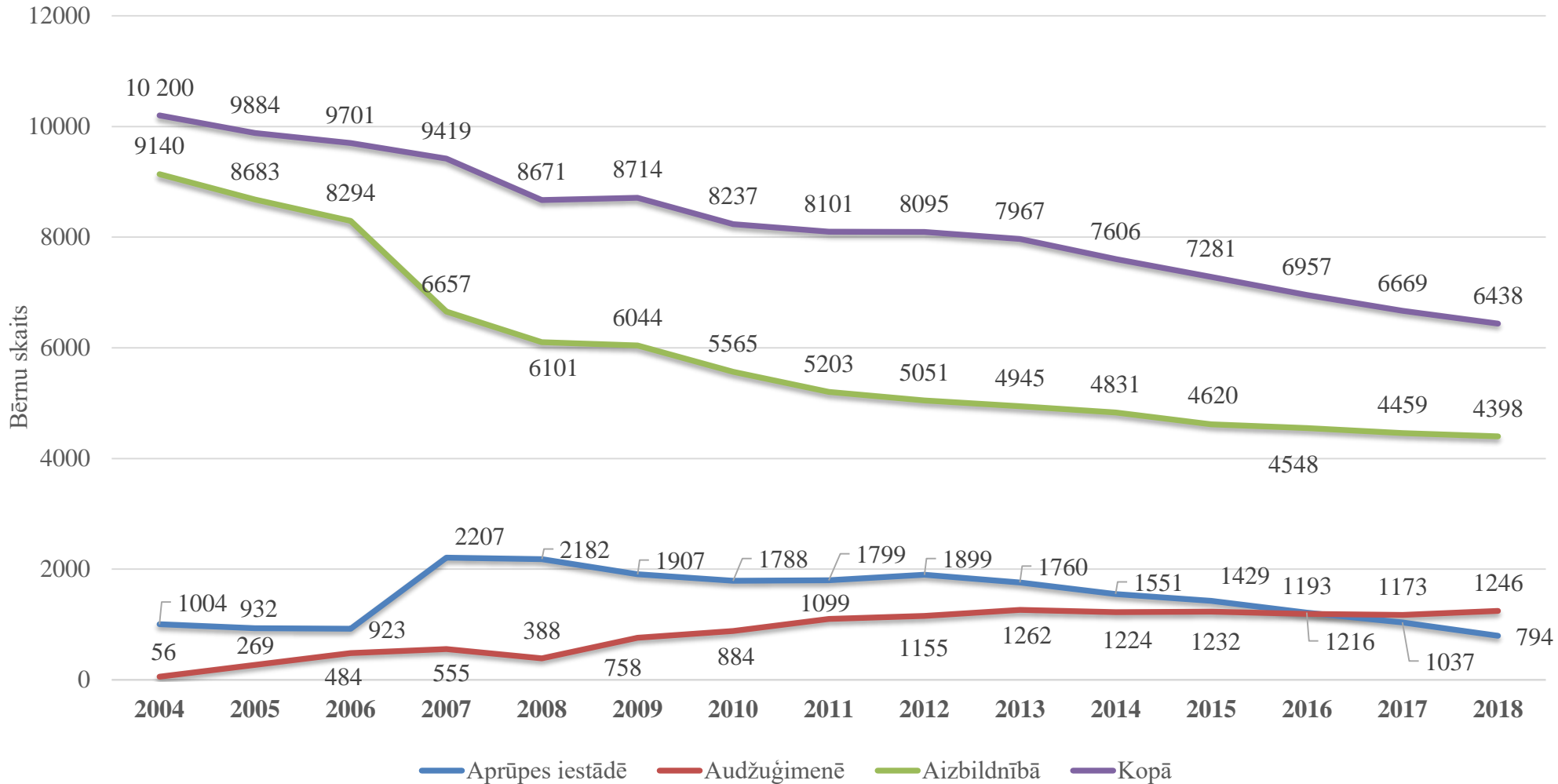
- ✓ Norvēģijas (EEZ) finansējums 2 070000 EUR
- ✓ Ilgums 42 mēneši, bet valsts nodrošina projekta ilgspēju 5.gadus
- ✓ Īstenošanas laiks – vēlākais līdz 31.12.2024.
- ✓ Iesaistītās institūcijas – Labklājības ministrija – vadošais partneris, Bērnu klīniskās universitātes slimnīca (BKUS), Islandes valdības Bērnu tiesību aizsardzības aģentūra, Somijas, Norvēģijas eksperti un Baltijas valstu eksperti, OSCE (pētījums), nevalstiskās organizācijas – «Centrs Dardedze»

Labklājības ministrija

Labklājības ministrijas mērķis ir veicināt bērnu nonākšanu labvēlīgā ģimeniskā (aizbildnībā vai audžuģimenē) vai ģimenei pietuvinātā vidē

Ārpusģimenes aprūpes tendences (2004-2018), bērnu skaits

2019

- Krīzes audžuģimenes – **15**
- Audžuģimenes bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem – **13**
- Bērnu skaits aprūpes iestādēs - **618**

Labklājības ministrija

Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri

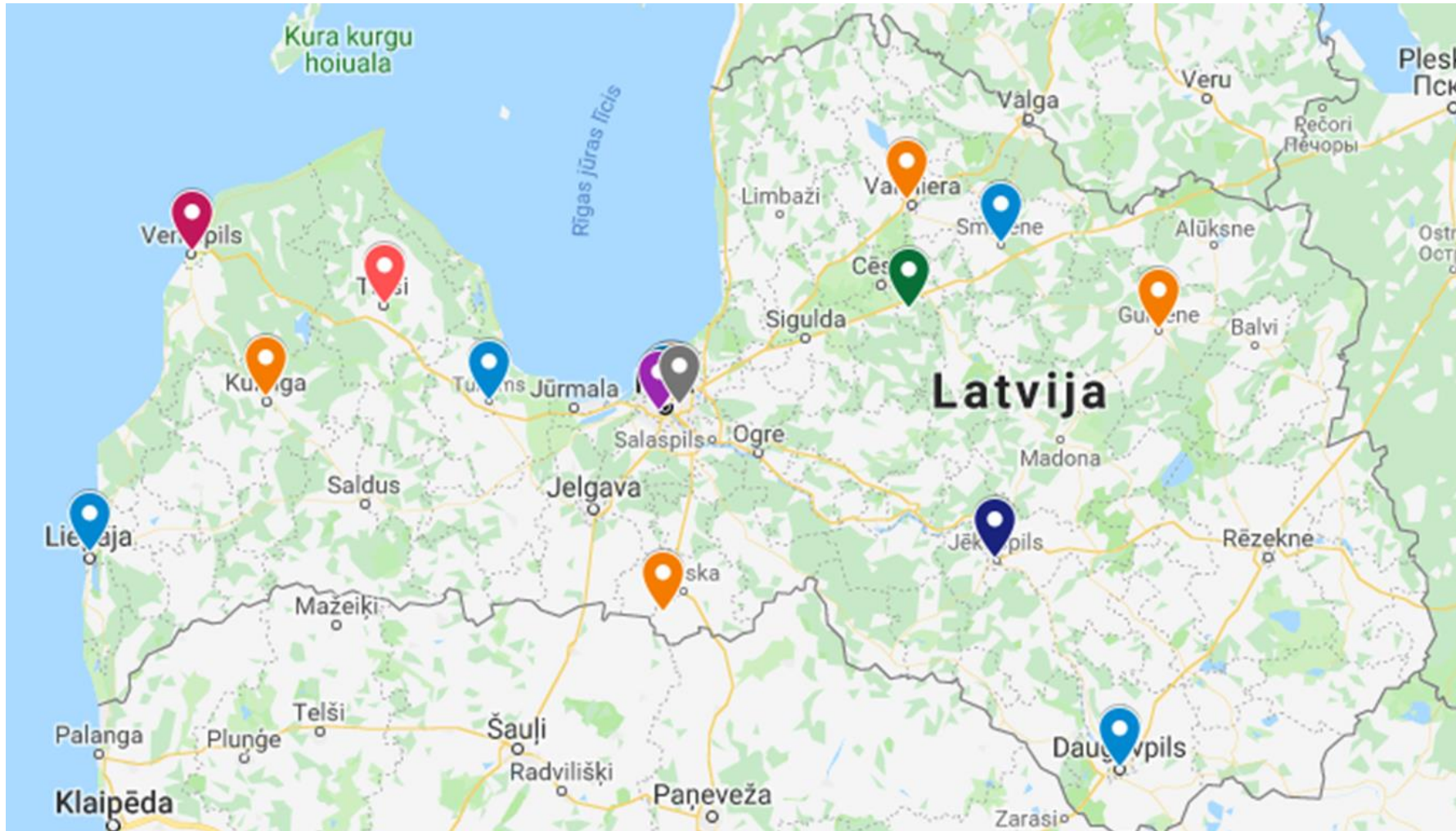
Darbības mērķis ir nodrošināt pasākumu kopumu, kas veicina bez vecāku gādības palikušu bērnu labklājību, drošību, patstāvību, kā arī audžuģimeņu, jo īpaši specializēto audžuģimeņu, un adoptētāju, aizbildņu un viesģimeņu skaita pieaugumu

- ✓ Darbība uzsākta 2018.gada 1.jūlijā
- ✓ Šobrīd Latvijā reģistrēti **16** atbalsta centri
- ✓ Tos izveidojuši 8 nodibinājumi/biedrības
- ✓ Tiek finansēti no valsts pamatbudžeta līdzekļiem

Labklājības ministrija

LM reģistrētie Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri

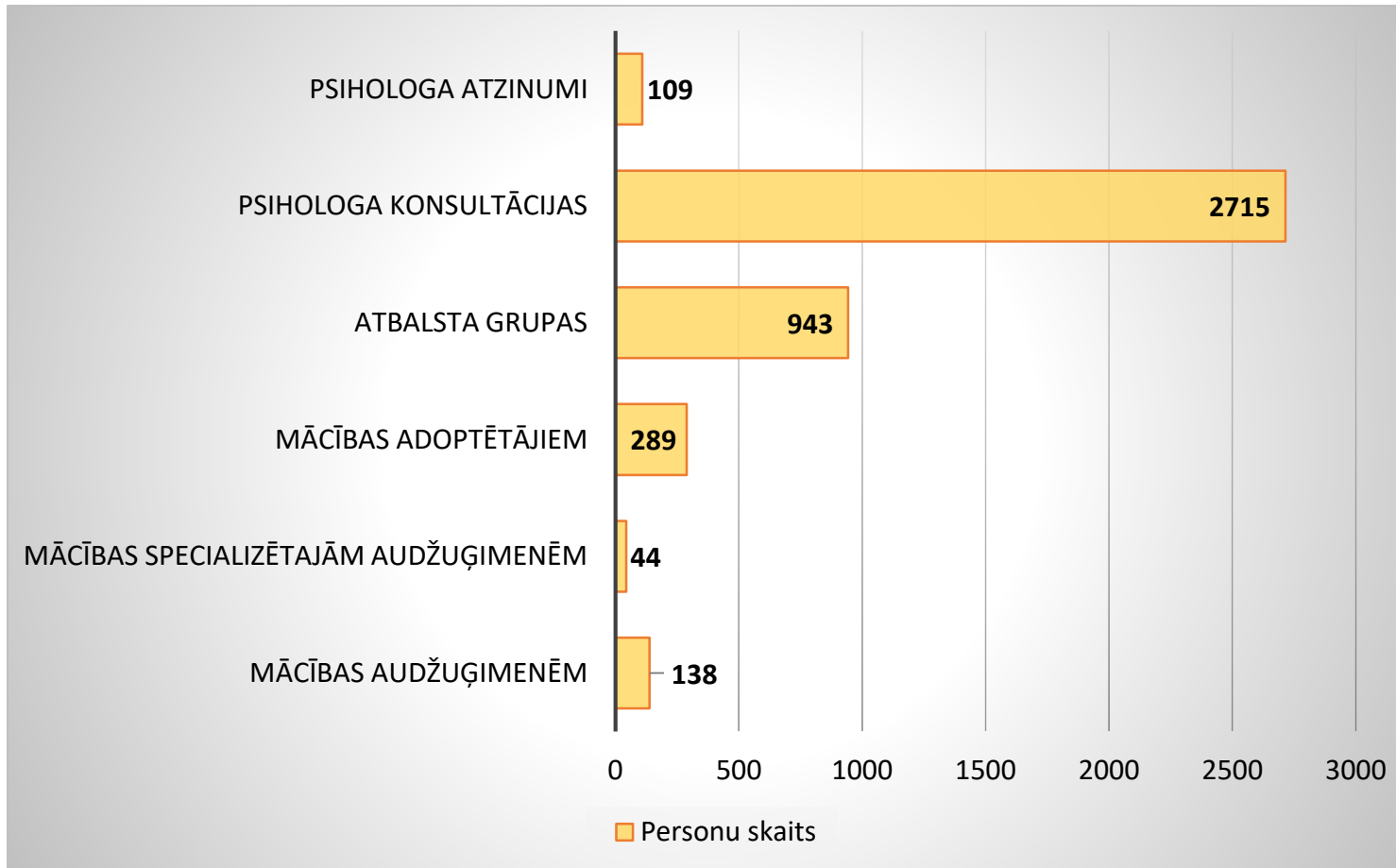

- ✓ Rīgas plānošanas reģionā – 4
- ✓ Zemgales plānošanas reģionā - 2
- ✓ Vidzemes plānošanas reģionā – 4
- ✓ Kurzemes plānošanas reģionā - 4

Labklājības ministrija

Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru sniegtie pakalpojumi un statistika(2019)

- ✓ Audžuģimenes, kurās nav ievietoti bērni – **77**
- ✓ Audžuģimenes, kuras ieguvušas statusu pēc mācību programmas apguves – **92**
- ✓ Audžuģimenes, kuras uzņēmušas bērnus savā aprūpē pēc statusa iegūšanas – **57**
- ✓ Bērnu skaits, kurus audžuģimenes uzņēmušas savā aprūpē - **106**

Labklājības ministrija

Atbalsts bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem pēc pilngadības sasniegšanas (18+)

Tiesības saņemt:

- ✓ vienreizēju pabalstu patstāvīgas dzīves uzsākšanai – nav mazāks par **128,06 euro**
- ✓ vienreizēju pabalstu sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei – nav mazāks par **249,71 euro**
- ✓ dzīvokļa pabalstu vai dzīvojamo telpu līdz 24 gadu vecumam

Ja turpina mācīties, papildus var saņemt:

- ✓ pabalstu ikmēneša izdevumiem – nav mazāks par **64,03 euro** mēnesī
- ✓ ģimenes valsts pabalstu – **11,38 euro** mēnesī (līdz 20 gadu vecumam)
- ✓ apgādnieka zaudējuma pensiju – ne mazāk kā **111,00 euro** mēnesī
- ✓ apliecību sociālo garantiju nodrošināšanai
- ✓ uzturlīdzekļus (līdz 21 gadu vecumam)

Būtiskākās problēmas:

- ✓ Dzīvojamā fonda trūkums ārpus Rīgas (jo īpaši mazpilsētās)
- ✓ Dzīvokļa piešķiršanas process un kvalitāte
- ✓ Psiholoģiskā atbalsta trūkums
- ✓ Sociālā darba trūkums atbalsta sniegšanā

Labklājības ministrija

LM īstenotais projekts «Mentoru un mājokļa atbalsts jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes»

Par projektu:

- **Īstenošanas laiks:** 01.07.2018. – 30.11.2019.
- **Mērķis** – sniegt praktisku palīdzību jauniešiem, beidzoties ārpusģimenes aprūpei, lai sekmētu viņa iekļaušanos sabiedrībā un patstāvīgas dzīves uzsākšanai
- **6 jaunieši** saņēma finansiālu atbalstu mājokļa izdevumu segšanai un mentora atbalstu
- **27 jauniešiem** nodrošināts individuāls mentors, kurš sniedz emocionālu un praktisku atbalstu jauniešiem uzsākot patstāvīgu dzīvi

Ieguvumi jauniešiem:

- ✓ Uzlabotas saskarsmes prasmes
- ✓ Jaunieši spēj izvirzīt jaunus dzīves mērķus
- ✓ Paaugstinājusies jauniešu pašapziņa un atbildības sajūta
- ✓ Iegūtas jaunas zināšanas un pilnveidotas praktiskās iemaņas

Labklājības ministrija

Turpmākās aktivitātes

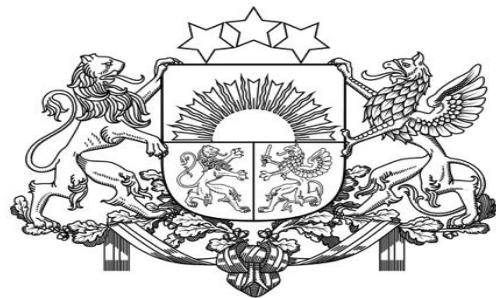
**LM turpinās īstenot pasākumus, lai veicinātu iespējas bez vecāku
gādības palikušiem bērniem uzaugt ģimeniskā vidē pie aizbildņa vai
audžuģimenēs**

Ārpusģimenes aprūpē
esošo pusaudžu (15-18
gadi) **izglītošana un
informēšana** par viņu
tiesībām un iespējām

Turpmākās aktivitātes
Turpināt projektu
«Mentoru un mājokļa
atbalsts jauniešiem pēc
ārpusģimenes aprūpes»

Sadarbībā ar Ekonomikas
ministriju **iesaistīties
dzīvojamā fonda
atjaunošanā**

Labklājības ministrija

Paldies par uzmanību!

www.lm.gov.lv

Twitter: @Lab_min

<https://www.facebook.com/labklajibasministrija>

Flickr.com: Labklajibas_ministrija

Youtube.com/labklajibasministrija

Draugiem.lv/labklajiba

Izmantotie attēli no: www.godagimene.lv

